

SOLTÉSZ MÁRTON

Szélkakasok és széplelkek. A Nagy Péter–Szabó Magda vonal

Szabó Magda író (1917–2007) és Nagy Péter irodalomtörténész (1920–2010) életműve az irodalomértés és a lélektan szempontjai szerint egyaránt megközelíthető. Előadásom célja felgöngyölíteni e két ellentmondásos figura sajátos fegyverbarátságát, s emberi-szakmai kapcsolatuk megromlásának hátterében felmutatni a hatalomhoz fűződő viszonyuk alapvető (mondhatni: strukturális) megváltozását. Forrásaim Nagy Péter 1992 és 2010 között vezetett, mindeddig publikálatlan kéziratos naplójegyzetei, az irodalmár akadémikus hagyatékában fennmaradt levelezésük, leányához írott, megjelenés előtt álló, *Levelek Piroskának* című emlékirata, a Szabó–Szobotka-házaspár műveiről (könyveiről és színházi premierjeiről) írott kritikái, tanulmányai, valamint Szabó Magda *Drága Kumacs!* (Bp., Európa, 2010) című levelezéskötete és Szobotka Tibor naplója (*Bánom is én...*, kiad. Kosztrabszky Réka, Bp., Jaffa, 2019).

Bár az anyag terjedelmes, a belőle levonható következtetés kézenfekvőnek tűnik. Író és kritikus szinte egy emberként bizonytalanodik el a '89-es fordulat idején – mindketten öngyilkossági gondolatok kísértésében vegetálnak. *A pillanat* (1990) megjelenését követő években azonban fordul a kocka – s velük hőseim sorsa is: a hatalom védettségét élvező író s a hatalom kegyével barátját kitüntető kritikus ideális kapcsolata átalakul, felbomlik. Szabó Magda újabb és újabb írói sikereivel, valamint Nagy Péter e másodvirágzással párhuzamos totális visszavonulásával az egykori barátság két sértett magánember neutrális viszonyává sekélyesedik, melynek mélyén mind jobban elhatalmasodik a kölcsönös gyanakvás és idegenkedés szelleme. A mitomán és a racionális személyiség kétféle paranoiája találkozik itt – s vezet el az ismerősség melengető, életérdekű sorsközösségi érzésétől az idegenség (Szabó esetében az addig több-kevesebb következetességgel építgetett „én”-től, Nagy esetében a *világtól* való visszafordíthatatlan elidegenedés) halálközeli állapotához.